

La Fundació Tutelar es prepara per al canvi del sistema actual de tutela

- Els sistemes tradicionals d'incapacitació i tutela hauran de ser substituïts per nous sistemes de suport a la presa de decisions, en compliment de l'article 12, de la Convenció de la ONU sobre els drets de les persones amb discapacitat
- L'entitat ha rebut el reconeixement europeu del sector per les bones pràctiques de serveis de suport a la vida independent des de la comunitat
- Actualment exerceix càrrecs tutelars sobre 730 persones, de les quals un 47,26% pateixen una malaltia mental; un 25,89%, una discapacitat intel·lectual; un 20,55% un deteriorament cognitiu

Girona, 11 d'abril de 2016 _ Avui, la Fundació Tutelar de les Comarques Gironines — l'organització tutelar amb major nombre de persones protegides de Catalunya— inicia el 14è exercici d'activitat amb 730 persones al seu càrrec i una estructura professional de 60 persones (8 incorporacions durant el 2015 i 1 el 2016), de les quals, gairebé un 70% treballen per cobrir les necessitats personals i socials de les persones protegides per la Fundació.

En aquests moments, la tasca de la Fundació evoluciona en la línia del nou paradigma sorgit a la llum de la Convenció de la ONU sobre els drets de les persones amb discapacitat, concretament del seu article 12. La Convenció no és una declaració de bones intencions, sinó un tractat internacional que forma part de l'ordenament jurídic dels estats que la van ratificar, entre ells, l'Estat espanyol que ho va fer fa 8 anys. L'article 12 de la Convenció diu que les persones amb discapacitat (totes, sigui quin sigui el grau d'afectació o el tipus de discapacitat) tenen dret a l'exercici de la seva capacitat jurídica, en igualtat de condicions amb les demés, i a rebre suport per fer-ho. Aquesta proclamació d'igualtat jurídica suposa des d'ara un veritable canvi de paradigma respecte el que hem conegut fins ara en matèria de protecció jurídica a les persones amb discapacitat. La Convenció suposarà l'abolició dels règims vigents d'incapacitació i de tutela i hauran de ser substituïts per nous sistemes de suport a la presa de decisions, que en qualsevol cas respectin els drets, la voluntat i les preferències de la persona amb discapacitat que desitgi rebre'ls.

En aquest context, mentre no s'adeqüen les lleis estatals (hi ha dos mandats legals de reforma incomplets pel govern espanyol) i catalanes per adaptar-se al nou paradigma tal com reclama Nacions Unides, i ha de ser la jurisprudència la que interpreti en casos concrets com complir amb l'article 12 —amb la conseqüent inseguretats jurídica— la Fundació està treballant per tal que el seu treball s'ajusti progressivament als nous requeriments, i aproximant-se a les millors pràctiques internacionals.

En la mateixa línia, l'entitat està desenvolupant els seus protocols i procediments perquè persones amb discapacitat puguin participar al màxim de les seves possibilitats en les decisions que els afecten. Així per exemple, en la mesura que pot intervenir en els procediments judicials quan assumeix funcions de Defensa Judicial, la Fundació ha promogut que les sentències reconeguin la capacitat de prendre decisions i que es resolguin règims de Curatela molt per sobre de la mitjana a Catalunya i l'Estat. En aquest

sentit, segons assegura el director de la Fundació, Josep Maria Solé, “treballem constantment equilibrant la bàscula entre el paternalisme i l’abandonament”.

Per avançar en aquesta línia de treball, i tenint en compte que els canvis en matèria de capacitat jurídica afectaran els sistemes jurídics i socials a tot el món, la Fundació s’ha adherit a la plataforma europea EASPD, associació representativa d’uns 11.000 proveïdors de serveis socials per a persones amb discapacitat, que actua com a lobby davant les institucions europees i treballa en matèria de continguts relacionats amb l’aplicació de la Convenció. La participació de la Fundació en projectes en col·laboració amb EASPD és extensa i tracta de cercar estratègies per aplicar la Convenció dels Drets de les Persones amb Discapacitat (CDPD), eix del debat internacional en matèria de discapacitat amb grans implicacions que han d’afectar l’ordenament jurídic, la pràctica professional i la concepció social de la discapacitat a nivell nacional.

En aquest mateix sentit és important l’acció de la Fundació en fòrums internacionals. Destaca la participació del director de l’entitat en el consell assessor del IV Congrés Mundial de Tuteles, organitzat per l’International Guardianship Network, que tindrà lloc a Ekner (Berlin) el proper mes de setembre. Així mateix, com a membres del comitè d’experts de la EEG (European Expert Grup), la Fundació Tutelar participarà en un estudi sobre la planificació dels suports integrals en el propi domicili i l’accés a l’habitatge per a persones amb discapacitats intel·lectuals i psicosocials. Es tracta d’una investigació sobre la situació actual de la discapacitat i el desenvolupament de serveis comunitaris en els països de la Unió Europea. El projecte pretén millorar les pràctiques existents i condicionar les polítiques de la Comissió Europea i, a mig termini, els serveis dels països membres.

El passat mes de març, l’EASPD va reconèixer el treball de la Fundació identificant-la com una de les 5 bones pràctiques de serveis de base comunitària de suport a la vida independent (<http://www.easpd.eu/en/content/new-easpd-publication-five-good-practices-support-services-and-independent-living-0>).

Estudi del retorn social de la inversió

La Fundació acaba d’iniciar un estudi per analitzar l’impacte socioeconòmic del treball de l’entitat i determinar així el rati entre els recursos invertits en el projecte i els beneficis que s’obtenen a nivell social. L’estudi, que s’està duent a terme amb la Fundació Campus Arnau d’Escala en col·laboració amb el Gabinet d’Estudis (FCAE-GES) comprèn de sis fases i es preveu obtenir els primers resultats el proper mes d’octubre.

Activitat de la Fundació

Segons les dades registrades per la Fundació amb data d’avui, l’entitat exerceix càrrecs tutelars sobre 730 persones (més de 1200 persones protegides en tretze anys).

D’aquest total, un 47,26% tenen un diagnòstic principal de malaltia mental; un 25,89%, una discapacitat intel·lectual; un 20,55% un deteriorament cognitiu; i un 4,93%, trastorn de conducta; corresponent el percentatge restant a persones amb addicció als tòxics i persones amb un diagnòstic de difícil classificació. Es destaca que, des de l’inici de la seva activitat, la Fundació Tutelar no ha refusat cap cas a causa de la seva dificultat o diagnòstic, o altres qüestions relatives a l’exercici de la tutela.

En relació amb l'edat de les persones tutelades, el 21% se situa en el tram dels 50 al 59 anys; el 16%, entre els 40-49 anys; el 14% entre els 60 i 69 anys; l'12 i el 11,% correspon a les franges de 80-89 i 30-39 anys respectivament; i el 9,8% són persones d'entre 70-79 anys. Els més joves, de 22 a 29 anys, ocupen el 7,8% dels casos i el 4,9% són usuaris de més de 90 anys. Dues persones tenen més de 100 anys i 4 són joves de 18 anys.

Segons procedència, la Fundació atén en un 37,12% a persones del Gironès, un 20,96% són de la Selva, un 13,01% del Baix Empordà, un 8,22% de la Garrotxa, un 7,53% de l'Alt Empordà, un 6,99% del Pla de l'Estany i un 1,51% del Ripollès; la resta de persones ateses procedeixen de diferents comarques catalanes.

Tipus de càrrecs

Del total de càrrecs actuals, 416 són tuteles; 239 curateles; 33 defenses judicials; 28 càrrecs provisionals; 2 administracions patrimonials (el càrrec tutelar correspon a una altra persona i l'administració de béns, a la Fundació); 5 poder notarial (la Fundació exerceix el poder, atorgat en document notarial); i 7 assistències (figura del codi civil català que permet que una persona amb disminució no incapacitant de les seves capacitats físiques o psíquiques, pugui sol·licitar al Jutjat el nomenament d'una persona o institució que l'assisteixi en la seva cura o la dels seus béns). En la majoria de casos, la Fundació intervé per designació judicial, però cada vegada més hi ha persones que utilitzen voluntàriament els mecanismes que la llei els ofereix per cercar la protecció de la Fundació, mitjançant l'assistència o el poder en previsió de pèrdua sobrevinguda de la capacitat. El percentatge de nous casos acceptats al 2015 va ser de 2,5 per setmana, arribant al pic de 3,26 l'any 2013.

La proporció entre els diferents tipus de càrrecs assumits al llarg dels anys ha anat evolucionant, disminuint el gran marge que existia entre tuteles, una figura que pot arribar a restringir l'autonomia i lliure determinació de la persona en algunes circumstàncies, i curateles, figura que s'ajusta més a moltes situacions personals i respecta més l'autonomia, voluntats i preferències de les persones. Actualment, tot i que continua sent superior el nombre de tuteles vers les curateles, es veu augmentada la proporció d'aquestes, any rere any.

Quant a les curateles, s'observa una disminució de la curatela simple (27%) vers la modulada (73%) alhora que una disminució dels càrrecs en forma de tutela. Aquesta és una construcció jurisprudencial que en aplicació de la Convenció de la ONU s'adapta millor a les necessitats concretes de les persones persona, proporcionant l'atribució de diferents facultats al curador mitjançant les quals es poden donar certs suports i salvaguardes adients respectant al màxim la seva autonomia.

Pla de Qualitat a 1000 dies

A finals d'any la Fundació va iniciar, amb la Fundació Avedis Donabedian, els treballs per a l'elaboració d'un **Pla de Qualitat a 1000 dies** amb l'objectiu de millorar la qualitat del servei en relació als indicadors de qualitat proposats per la Generalitat de Catalunya i la creació de nous indicadors propis, singularment adaptats a la prestació del servei de la Fundació i els que provenen de la nova visió de la protecció jurídica-suport motivada per la Convenció de la ONU. El reptes que es vol assolir són:

- Millorar resultats a nivell de qualitat de vida de les persones objecte de la tasca de la Fundació, inclosa l'autodeterminació.
- Millorar l'experiència dels grups de les persones a les quals es dona suport.
- Maximitzar l'ús del capital humà i els recursos econòmics.

La Fundació

La Fundació neix auspiciada per l'Institut d'Assistència Sanitària (IAS), empresa pública sanitària de la Generalitat de Catalunya que gestiona la Xarxa de Salut Mental i Addiccions de les comarques gironines en considerar que s'havia de separar l'assistència sanitària de la tutela de les persones que residien fa 13 anys a l'antic hospital psiquiàtric de Salt. La creació de la Fundació però es va tirar endavant gràcies també a la voluntat de quatre entitats: l'Associació Geriòn, dedicada a la tutela de persones grans a partir d'una estructura de voluntariat; l'Associació de Familiars de Malalts Mentals de Girona i Comarques; la Fundació Privada Drissa, dedicada a la inserció laboral de persones amb malaltia mental; la Fundació Malalts Mentals de Catalunya, que es dedicava a la tutela de malalts mentals a tot Catalunya. Des de la seva creació, la Fundació ha assumit les funcions tutelars que exercia la dissolta Fundació Privada La Fageda i la Fundació Tutelar del Gironès, entitat amb la qual es va fusionar l'any 2011. Va contribuir a crear l'associació ENCAIX, que agrupa entitats tutelars de persones que pateixen malalties mentals.

L'organització i mètodes de treball de la Fundació estan condicionats per la normativa relativa a Fundacions, la regulació sectorial i la legislació civil (Codi Civil de Catalunya i Llei d'Enjudiciament Civil, principalment).

La Convenció sobre dels Drets de les Persones amb Discapacitat emmarca les actuacions de la Fundació, compartint els principis que estableix, referits —entre altres— al respecte de la dignitat inherent, l'autonomia individual, inclosa la llibertat de prendre les pròpies decisions, i la independència de les persones; la no discriminació; la participació i inclusió plenes i efectives en la societat; el respecte per la diferència i l'acceptació de les persones amb discapacitat com a part de la diversitat i la condició humanes; la igualtat d'oportunitats; i l'accessibilitat. En resum, la Convenció reafirma el reconeixement del dret de les persones a exercir la pròpia capacitat i l'exigència de què els diversos organismes, institucions i professionals, proporcionin els suports necessaris per aconseguir-la.

També es tenen com a referència de la intervenció el Codi Ètic propi i el de l'Associació ENCAIX. Els aspectes ètics que es deriven de tots dos codis sustenten la pràctica professional i els efectes en les persones que provoquen. Contribueixen a repensar les maneres d'actuar, per evitar que siguin generadores, encara que involuntàriament, d'una major discapacitat amb efectes inhabilitants per a les persones ateses.

La Fundació finança el servei de tutela, principalment, a partir d'un conveni amb el Departament de Treball, Afers socials i Família de la Generalitat de Catalunya. Aquest conveni garanteix els ingressos bàsics per oferir un servei professional d'assessorament, poders, pretutela, tutela adequat al nombre i les característiques de les persones ateses per la Fundació.

Per a més informació, us podeu posar en contacte amb:

Plural Comunicació, gabinet de comunicació i premsa de la Fundació Tutelar de les Comarques Gironines_ info@pluralcomunicacio.com – Tel. 972 22 23 70 – 678580347